

CÂTEVA DATE DESPRE FAMILIA CĂPITANULUI DE PANDURI ION CACALEȚEANU

AURELIA FLORESCU

Dintre participanții la revoluția din anul 1821 se detașează, ca personalitate distinctă, ION CACALEȚEANU, cunoscut, din studiile publicate, ca unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai lui TUDOR VLADIMIRESCU. Documentele descoperite pînă în prezent oferă puține date despre viața și activitatea celui care a fost comandantul tunarilor "Adunării norodului" de la 1821. Acestea au fost completate cu informații oferite de urmașii căpitanului de panduri și sintetizate într-un studiu publicat de către L. Manoli, intitulat *Un om al revoluției din 1821 - Ion Căcalețeanu*¹.

O incursiune în documentele păstrate la Arhivele Naționale din Craiova, coroborarea lor cu cele cunoscute, publicate, oferă posibilitatea realizării unei priviri de ansamblu asupra familiei CACALEȚEANU având ca punct de pornire pe Ion Căcalețeanu, căpitanul de panduri de la 1821.

Din datele publicate se cunoaște că s-a născut în anul 1779 și că a decedat în anul 1853. *Registrele de stare civilă* ale județului Dolj, păstrate la Arhivele Naționale din Craiova², oferă informația că "D. maiur Ioan Căcalețeanu" a decedat la 20 ianuarie 1858 în satul Tâmburești, unde a fost îngropat. După informațiile oferite de către urmașii săi, din familie, a urmat cursurile Academiei Militare din Petersburg, oraș din Rusia. A participat la războiul ruso-turc din anii 1806 - 1812, moment care a marcat cunoștința sa cu Tudor Vladimirescu, fiind decorat, ca și acesta, cu ordinul "Sf. Vladimir".

În perioada revoluției din anul 1821, Ion Căcalețeanu făcea parte din Tribunalul militar, "compus din Hagi Prodan, Macedonschi, Crețescu și Căcalețeanu, în judecata căruia (Tudor Vladimirescu) dădea pe arnăuții și pandurii cei vinovați"³. Fiind pregătit ca specialist în artilerie, în timpul revoluției supraveghea operațiunile de executare a unor șanțuri și metereze în tabăra de la Cotroceni, după cum rezultă din relatările lui C. D. Aricescu: "sute de meșteri, precum fierari și rotari, erau ocupați sub supravegherea pandurilor cu dregere și facere de arme și de roate de tunuri și cu felurite obiecte de fierărie trebuincioase unei oștiri... Mai în toate zilele, pandurii făceau exerciții militare, după sistemul rusesc, pentru ca să se deprindă cu armele în caz de luptă cu cei care ar fi provocat acea luptă"⁴.

Datorită calităților sale, a căpătat încrederea comandantului pandurilor cu care, deseori, mergeau, împreună, să viziteze tabăra, pentru a lua măsuri ce se impuneau, pentru a îmbărbăta pe oamenii care trebuiau pregătiți și sufletește în acțiunea mare la care luau parte. Fiind în garda lui Tudor Vladimirescu, dormea în apropierea lui, și, la Golești, acest loc a fost Foișorul. În acest fel a putut salva steagul cel mare al revoluției și alte obiecte, în momentul arestării lui Tudor Vladimirescu, reușind să le expedieze la moșia sa de la Tâmburești din județul Dolj.

În lipsa lui Tudor Vladimirescu, Ion Căcalețeanu a fost alături de panduri, iar "după bătălia de la Drăgășani, fiind prins de un pașă, a fost amenințat cu moartea; și l-au scăpat câțiva negustori și notabili, dând pașei cinci pungi de bani, iar pașa îi luă și frumosul armăsar, cu tot tacâmul lui, și cu armele ce le avea"⁵.

Ion Căcalețeanu a avut o viață zbuciumată în urma revoluției de la 1821. Pregătirea sa specială în folosirea armelor, a determinat autoritățile vremii să-l mențină mereu sub observație, mai mult decât să-i ofere posibilitatea pregătirii unor specialiști în domeniul artileriei, de care țara

¹ L. Manoli, *Un om al revoluției din 1821 - Ion Căcalețeanu*, în "Mitropolia Olteniei", nr. 7-9, 1981, p. 390 - 391.

² Sunt din sec. al XIX-lea, dintre anii 1832 - 1894.

³ C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova, "Scrisul Românesc", 1996, p. 178.

⁴ Ibidem, p. 174 - 175.

⁵ Ibidem, p.200.

ar fi avut nevoie, în permanență, pentru a se putea apăra la nevoie. Astfel, a fost numit "ipistat"⁶ la Drăgășani în județul Vâlcea. În anul 1824 se plângea Ocârmuirii Craiovei că era acuzat pe nedrept de către un turc pentru că ar fi luat o pușcă pe care el a predat-o, împreună cu alte arme, medelnicerului Poroineanu, orânduit cu depozitarea și păstrarea lor⁷.

În marea majoritate a timpului, Ion Cacaletzanu se ocupa de cultivarea pământului pe care-l avea în raza satelor Cacaletși și Tâmburești din județul Dolj, se îngrijea de familia sa, de educația copiilor, încadrându-se în obiceiurile natale. S-a păstrat la biserica din satul Tâmburești o *Cazanie* imprimată la Buzău în anul 1834, dăruită de el, după cum însuși a notat pe ultima filă: "Această *Cazanie* am cumpărat-o de la D-lui kir Nicolu la anul 1841 dechemvrie 1 și am dat-o la biserica Tâmbureștilor ca s-o aibă pentru trebuința bisericii și pentru ca să se știe că am cumpărat-o eu, am iscălit-o Maioru Cacaletzanu"⁸.

Familia sa avea moșie și casă în satul Cacaletși⁹ din județul Dolj, de la care și-a luat și numele de Cacaletzanu. Documentele de arhivă atestă că avea moșii și în alte localități, dobândite, probabil, prin alianțele date de căsătorii. Astfel ar fi și moșia de la Tâmburești, județul Dolj, de la Enoșești¹⁰, județul Romanați, de la Siliștea Gumești¹¹, județul Teleorman. Avea un conac și în satul Tâmburești, iar, în Craiova, locuia pe strada Unirii suburbia Mântuleasa și în suburbia Sf. Ioan Hera.

Registrelle stării civile din sec. al XIX-lea, păstrate la Arhivele Naționale din Craiova, prezintă mai multe ramuri ale familiei Cacaletzanu. Lipsa documentelor din sec. al XVIII-lea face dificilă stabilirea gradului lor de rudenie.

Ion Cacaletzanu era cunoscut și cu prenumele de Enache și Ianache iar, în actele în care era menționat ca naș de botez sau de cununie, i se preciza gradul de "căpitan"¹² și de "maior"¹³. Dar, mai apare și cu gradul de "polcovnic" într-un act de naștere al Mariei Chirca, botezată la 12 februarie 1833 de către "Maria sin polcovnicu Enache"¹⁴. Gradul de polcovnic îl avea în timpul revoluției de la 1821, el rezultă dintr-o relatare a lui C. D. Aricescu: "Tudor ordonă atunci polcovnicului Enache Cacaletzanu, șeful tunarilor, să descarce tunul cel mare în semn de pace și înfrățire"¹⁵. Însuși Ion Cacaletzanu semnează plângerea către Ocârmuirea Craiovei, din anul 1824, menționând că era "biv polc(ovnic)"¹⁶.

---

⁶ sau epistat însemnând cel mai mic grad de ofițer de poliție sau administrator, intendent, logofăt, vechil; cf. *Dicționarul limbii române moderne*, Buc., Editura Academiei, 1958, p. 278.

⁷ *Fond Documente*, P. XLIII, 14, 1824 noiembrie 29.

⁸ Se păstrează la Mitropolia Olteniei.

⁹ N. Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*. P.I.Țara Românească, Craiova, Editura Mitropoliei Olteniei, 1970, Vol. I, p. 143

¹⁰ Arh. Naț. Craiova, *Fond Tribunalul jud. Dolj*, Registrul pentru autentificări de acte, act nr. 1496 din 24 iulie 1890. Ana G. Caletzanu dă procură avocatului Mihai Caracostea din București pentru a cere despăgubiri de la Căile Ferate Române întrucât construcția liniei ferate s-a făcut pe moșia ei, Enușesti jud. Romanați.

¹¹ Arh. Naț. Craiova, *Fond Tribunalul jud. Dolj*, Registrul pentru autentificări de acte, act nr.5704 din 23 septembrie 1906.

¹² Actul de deces al fiului său Iancu din data de 18 octombrie 1836; actul de cununie al familiei Ion și Ilinca Motrun, din 6 noiembrie 1832; actul de cununie al familiei Iacov și Constandina Morțun de la data de 4 decembrie 1832; actul de botez al lui Mucenicu Maria, de la data de 12 septembrie 1836; toate aceste acte figurează în *Registrul stării civile al satului Cacaletși*.

¹³ Actul de cununie al familiei Radu și Mărica Mincică de la data de 17 octombrie 1846; actul de botez al lui Gheorghe Bălan din data de 5 aprilie 1847; actul de botez al lui Ștefan Gheorghe din data de 16 octombrie 1848 din satul Cacaletși; certificatul de căsătorie a fiicei sale Zinca cu Hristodor Săndulache, din data de 15 ianuarie 1848, de la Craiova; actul de naștere al lui Urda Dumitru de la data de 18 octombrie 1848 și actul de naștere al lui Marliu Iordache de la 18 martie 1851, ambii din satul Cacaletși.

¹⁴ A. Florescu, *Precizări privind plecarea lui Tudor Vladimirescu din București în ianuarie 1821*, în "Oltenia. Studii și comunicări", Craiova, 1985, p. 83-93.

¹⁵ C.D. Aricescu, op. cit., p. 192.

¹⁶ Arh. Naț. Craiova, *Fond Documente*, P. XLIII, 14, 1824 noiembrie 29.

Din documentele de stare civilă rezultă că Ion Cacaletanu a fost căsătorit de două ori. Prima sa soție, Maria, a decedat, probabil, după nașterea ultimului copil cunoscut, Zoe, în anul 1829. Ecaterina apare în acte, ca soție legitimă, în anul 1833 la 10 decembrie, când, împreună cu "căpitanu Enache" cunună, la Cacaletți, pe Ion sin Drăghici Văcaru cu Zmaranda sin Ion Strâmbeanu. Ecaterina era fiica lui Dumitru și soră cu Ion Drăghiciuiu. Era cunoscută la Cacaletți și Tâmburești cu apelativul "maioreasa Tinca"¹⁷, "Catinca Cacaliceanca"¹⁸, "cocoana Catinca maiureasa"¹⁹, "cocoana Catinca Căpităneasa"²⁰. Din prima căsătorie, cu Maria²¹, a avut cel puțin trei copii, iar, din cea de-a doua căsătorie, a mai avut trei copii. Această ultimă cifră rezultă din plângerea Zoei Strâmbeanu, fiica Ecaterinei Drăghicioiu din prima căsătorie, pentru partea de moștenire ce i se cuvenea după decesul tatălui și a unchiului său²².

Copiii săi, au avut, la rândul lor, urmași, mulți rămași încă necunoscuți. Câteva date despre fiecare au menirea să lumineze aspecte rămase în umbră, referitoare la viața și activitatea personalității care a fost Ion Cacaletanu și rolul pe care l-a avut în societatea românească a epocii sale.

1. Maria este menționată, ca nașă de botez a unor copii din satul Cacaletți, în anul 1833, sub forma "Maria sin căpitanu Enache" și "Maria sin polcovnicu Enache"²³. A fost căsătorită Mano. A decedat în anul 1904.

2. George și-a schimbat numele în Cacaletanu. S-a născut în anul 1826, dată stabilită pe baza certificatului de deces de la 5 ianuarie 1890, din Craiova, unde se precizează că avea 64 de ani. El însuși menționa că era parucic, în anul 1857, prin cererea adresată Administrației județului Dolj pentru a fi înscris în listele de alegători pentru Divanul Ad-Hoc²⁴. În acte mai figura și ca proprietar, comerciant sau avocat. A fost primar al Craiovei în perioada mai 1872, iulie 1872 - ianuarie 1873²⁵. A primit ca succesiune moșia Tâmburești de la tatăl său, pe care a lăsat-o moștenire copiilor săi, așa cum rezultă din actul de arendare a ei, în anul 1899²⁶. George zis și Iorgu Cacaletanu a primit, spre păstrare, de la tatăl său, steagul cel mare al revoluției de la 1821, căruia i s-au dedicat câteva studii de către istorici²⁷. El a acceptat să-l doneze Muzeului Militar Central, și, în consecință, steagul a fost transportat "la 7 mai 1882, într-o atmosferă de solemnitate națională"²⁸ la București.

Cu soția sa, Ana Carianopol, a avut șase copii, toți născuți la Craiova, toți botezați de familia Zoe și Hristodor Săndulache. Locuiau în casa de pe strada Unirii, suburbia Mântuleasa.

---

¹⁷ Ecaterina Cacaletanu s-a născut în anul 1784 și a decedat la 16 ianuarie 1869, în Craiova. Pentru apelativul "maioreasa" vezi actele de botez ale lui Lazăr Nicolina, născută la 3 ianuarie 1843; Dumitrache Zmaranda, născut la 1 octombrie 1843 și Bălan Ioan, născut la 2 noiembrie 1843, toți de la Tâmburești.

¹⁸ Actul de botez al lui Refeca Maria, născută în 14 septembrie 1842 la Tâmburești.

¹⁹ Actele de botez ale lui Gheorghitoiu Gheorghe, născut la 19 iunie 1839 și Ungureanu Marin, născut la 2 iulie 1839, ambii din Tâmburești.

²⁰ Actele de botez ale lui Lazăr Ion, născut la 6 septembrie 1837 și Ungureanu Gheorghe, născut la 18 noiembrie 1837, ambii din Tâmburești.

²¹ În actul de deces, din data de 30 decembrie 1884, al Zoei Cacaletanu căsătorită Săndulache, se menționează că avea ca părinți pe Ion și Maria Cacaletanu.

²² Arh. Naț. Craiova, *Fond Documente*, P. XI.11, 20, 1838 februarie 21.

²³ Actele de naștere ale lui Maria sin Iacov Chirca, de la 12 februarie 1833, Maria sin Radu Sulcea, de la 5 aprilie 1833, și Maria sin Iacov Motrun, de la 20 septembrie 1833, toate din satul Cacaletți.

²⁴ Arh. Naț. Craiova, *Fond Pref. Jud. Dolj*, inv. 89/ 1857, f. 168.

²⁵ Vezi articolul *Când adevărul istoric nu "bate" cu interesele unora*, în "Cuvântul libertății", 2 februarie 2000, p. 4.

²⁶ Arh. Naț. Craiova, *Fond Tribunalul jud. Dolj*, Registrul pentru autentificări de acte, act nr. 1544 din 24 martie 1899; frații George, Constantin și Maria fiii lui George Cacaletanu au arendat moșia Tâmburești lui P. C. Marinescu.

²⁷ G. D. Iscriu, *Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, București, "Albatros", 1982, p. 101-110; este menționată și bibliografia lucrărilor publicate, referitoare la steag; C. D. Aricescu, op. cit., vezi notele realizate de editori.

²⁸ L. Manoli, art. cit.

Zoe s-a născut la 9 noiembrie 1861, a decedat în data de 14 martie 1866, la Craiova. *Aleksandru* s-a născut la 29 august 1863. *Gheorghe* s-a născut la 9 iulie 1865. *Maria* s-a născut la 23 septembrie 1867. În anul 1895 s-a căsătorit cu magistratul Leontie Leontian (născut la 10 noiembrie 1846, decedat la 24 decembrie 1911) de care s-a despărțit. În anul 1911 s-a recăsătorit cu magistratul Constantin A. Miteșcu, fost președinte al Curții de Apel din Craiova. Acesta era fiul lui Athanasie Dumitrescu zis Miteșcu și al Eftihiei născută Măinescu²⁹. *Maria* a moștenit moșia Enoșești din județul Romanați, după cum rezultă din actul său dotal³⁰. *Vergiliu* s-a născut în data de 22 februarie 1869. *Constantin* s-a născut la 26 mai 1872, a decedat la 28 decembrie 1934, la Craiova.

3. *Zoe* s-a născut la Tâmburești, în anul 1829, dată stabilită în baza certificatului de deces de la 30 decembrie 1884, din Craiova, în care se menționa că avea 55 de ani. La 15 ianuarie 1848 s-a căsătorit, în Craiova, cu Hristodor Săndulache, fiind cununat de către Nicolae Mihail, menționat ca arendaș în certificatul respectiv. Hristodor era fiul lui Dumitrache Săndulache, atestat ca biv vel clucer, caimacam al Craiovei în anul 1800³¹. S-a născut în anul 1813, dată stabilită pe baza certificatului de deces din anul 1863, decembrie 14, la Craiova, în care se preciza că era în vârstă de 50 ani. Hristodor Săndulache era menționat în acte ca "arendaș" și "boier"³², iar, în anul 1858 funcționa ca inspector al Temniții din Craiova³³. Locuiau în suburbia Sf. Voievozi din Craiova.

4. *Iancu* atestat prin actul de deces din data de 18 octombrie 1836, era, probabil, fiu din a doua căsătorie.

Ceilalți doi copii din a doua căsătorie încă nu au fost identificați.

Ecaterina Căcalețeanu, a doua soție a lui Ion, avea, din prima căsătorie, o fiică *Zoe*, născută, probabil, în anul 1814, dată stabilită pe baza certificatului de deces de la 20 februarie 1876, în care se preciza că avea vârsta de 62 ani. Aceasta a fost căsătorită cu polcovnicul *Nicolae Strâmbeanu*, născut în anul 1802 și decedat la 12 mai 1872. Locuiau în Craiova, pe strada Chiriac, suburbia Sf. Ioan Hera. Au avut cinci copii, ultimii trei fiind născuți în Craiova, fiind botezați, toți, de către Nicolae Emanoil, cumnatul lui Nicolae Mihail.

Emanoil Strâmbeanu, n. 1834 - d. 29 octombrie 1865, la Craiova. *Gheorghe Strâmbeanu*, n. 1835 - d. 30 martie 1871, la Craiova. *Nicolae Strâmbeanu*, n. 30 iulie 1836 - d. 7 noiembrie 1876 la Pisa. A fost avocat. La 23 ianuarie 1871 s-a căsătorit cu Ana Scafeșiu, născută în anul 1854 la Gubauea, cu care a avut patru copii.³⁴

Maria Strâmbeanu n. la 8 octombrie 1837. *Ioan Strâmbeanu* n. la 10 noiembrie 1841³⁵.

Un salt peste un secol ne-a adus în contact cu supraviețuitoarii familiei din secolul al XX-lea: *Gheorghe Călețeanu* și soția sa *Veronica* născută *Popp*. Ei știau că descind din marele ban al Olteniei Cornea Brăiloiu.

Locuiau într-un demisol al Craiovei, din str. Brestei nr. 57.

Este necesară investigarea documentelor printr-un salt înapoi de trei secole și pornirea pe urmele înaintașilor pentru a înlătura umbra ce s-a așternut și a restabili adevărul și continuitatea.

²⁹ *Dicționarul personalităților doljene. Restitutio*, Craiova, Aius, 1999, p. 141; Arh. Naț. Craiova. *Fond Tribunalul jud. Dolj*, act nr. 610 din 29 martie 1911.

³⁰ Arh. Naț. Craiova, *Fond Tribunalul jud. Dolj*, Registrul pentru autentificări de acte, act nr. 688 din 6 aprilie 1911.

³¹ Th. Rădulescu, *Sfatul domnesc și alți mari dregători ai Țării Românești din sec. al XVIII-lea. Liste cronologice și cursus honorum*, în "Revista arhivelor", Buc., 1972, Vol. 2, p. 306.

³² Actul de căsătorie din data de 15 ianuarie 1848 dintre Hristodor Săndulache și Zinca sin Enache Căcalețeanu, oficiată la Craiova; actul de căsătorie dintre Ion sin Iancu și Stanca sin Vârban, oficiată la 4 februarie 1855 în satul Tâmburești.

³³ Arh. Naț. Craiova, *Fond Pref. jud. Dolj*, inv. 49/1858, f. 389.

³⁴ 1. *Zoe Strâmbeanu*, n. 1870 la Gubauea, d. 28 august 1887 la Craiova; 2. *Nicolae Strâmbeanu*, n. 3 august 1873 la Craiova; 3. *Elvira Strâmbeanu*, n. 12 septembrie 1874 la Craiova; 4. *Maria Strâmbeanu*, n. 10 februarie 1876 - d. 28 mai 1876 la Craiova.

³⁵ Prescurtările înseamnă: n.-născut; d.-decedat.